

Elżbieta Wyrwińska, Barbara Iwanicka-Pinkosz

Dąbcze, st. 1, gm. Rydzyna, woj. leszczyńskie, AZP 65-25/131

Informator Archeologiczny : badania 30, 206-207

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

DANIŁOWO MAŁE, st. 6,
gm. Łapy,
woj. białostockie,
AZP 41-84/34

- osada z późnej epoki brązu/wczesnej epoki żelaza
- osada wczesnośredniowieczna (XII/XIII w.) i późnośredniowieczna

Ratownicze badania wykopaliskowe, w związku z budową gazociągu, przeprowadzone przez mgr. Dariusza Krasnodębskiego (Podlaska Ekspedycja Archeologiczna Instytutu Archeologii i Etnologii PAN). Finansowane przez EuRoPol Gaz SA. Pierwszy sezon badań. Stanowisko o powierzchni 5 ha zostało odkryte w 1994 r. W sezonie 1996 przebadano 1950 m² w południowej partii cypla, na skraju występowania materiału zabytkowego.

W zachodniej części wykopu znajdował się obszar pokryty zachowaną *in situ* oraz zmytą ze stoku pierwotną warstwą kulturową, w której wystąpił materiał zabytkowy datowany na wczesną epokę żelaza i średniowiecze. W pozostałych częściach wykopu obiekty widoczne były bezpośrednio po zdjęciu warstwy ornej. Łącznie zadokumentowano około 150 różnego rodzaju jam. Do najciekawszych obiektów należały paleniska, których odkryto 5. Były to stosunkowo płytkie jamy, głębokości do 20–30 cm i średnicy około 1 m, z dużą zawartością przepalonych kamieni i spalonego drewna. Tylko w trzech z nich wystąpił materiał zabytkowy. W jednym przypadku była to ceramika starożytna, ręcznie lepiona, o prostym zakończeniu wylewu, wykonana z gliny ze średnią i grubą domieszką schudzającą, o powierzchni chropowatej, barwy pomarańczowej bądź czarnej. Kształty naczyń były lekko esowate. W dwóch innych paleniskach znaleziono ceramikę średniowieczną, o kształtach wylewów i sposobie potraktowania powierzchni datujących ją na przełom XII i XIII w. Najczęściej były to garnki zdobione na brzuścu żłobkami, wykonane z doskonale przygotowanej gliny, wypalone na kolor szarobrunatny. Interesującym obiektem była też owalna jama długości około 3,5 m, szerokości 2 m i głębokości około 60 cm. Znaleziono w niej kilkadziesiąt fragmentów ceramiki oraz nieliczne fragmenty kości zwierzęcych. Materiał pochodzący z tego obiektu nie odbiegał charakterem od znalezionej w paleniskach. Uboższy w ceramikę był obiekt zbliżony do prostokąta o wymiarach 4 x 5 m, głębokości około 1 m. Na jego dnie odkryto 15 dołków postępujących głębokości 20–60 cm i średnicy około 30 cm. Materiał zabytkowy datuje ten obiekt na początek XIII w. Pozostałe jamy miały na ogół kształty okrągłe i wymiary wahające się od około 1 do 2,5 m, ich głębokość nie przekraczała 1,5 m. Tylko część z nich zawierała materiał zabytkowy, datowany zarówno na wczesną epokę żelaza, jak na średniowiecze. Większa liczba zabytków oraz widoczne po świeżej orce ciemne plamy występowały w odległości około 50–100 m na północ od przebadanego obszaru. Nie przewiduje się kontynuacji badań.

DĄBCZE, st. 1,
gm. Rydzyna,
woj. leszczyńskie,
AZP 65-25/131

- grodzisko wczesnośredniowieczne (faza D)

Ratownicze badania wykopaliskowe w związku ze znaczną dewastacją majdanu, przeprowadzone przez mgr mgr Elżbietę Wyrwińską i Barbarę Iwanicką-Pinkosz (Wielkopolski Ośrodek Studiów i Ochrony Środowiska Kulturowego w Poznaniu). Finansowane przez PSOZ. Pierwszy sezon badań. Założono wykop długości 30 m, szerokości od 5 do 7,5 m, wzdłuż linii biegnącej na osi wschód–zachód od podnóża wału przez środek majdanu do jego przeciwległego krańca. Ogółem przebadano 162,5 m². Eksplorację prowadzono warstwami naturalnymi.

Grodzisko, zaliczane do grupy wklęsłych, otoczone jest pierścieniowatym wałem. Zachowana wysokość wału wynosi 3,5 m, średnica kotlinki wewnętrznej – 30 x 50 m. Od południowego zachodu do grodziska przylega sierpowate przedwałe. Celem badań było zarejestrowanie niezniszczonej jeszcze stratygrafii i zawartości kulturowej warstw. Zadokumentowano pozostałości 35 obiektów, wśród których wyróżniały się dwa: nr 2 i nr 18. Obiekt nr 18 miał charakter wyraźnie mieszkalny. Jego wymiary uchwycone na stropie calca wynosiły 3 x 4 m. Z wypełniska poza dużą ilością fragmentów naczyń i kości zwierzęcych pozyskano przeszliki gliniane, szydło kościane i zdobiony ornamentem rytym grzebień kościany. Chata usytuowana była w centralnej partii majdanu, a w jej pobliżu znajdowało się palenisko, na co wskazuje obłożona kamieniami warstwa spalenizny i węgli drzewnych z dużą ilością konsumpcyjnych kości zwierzęcych. W centralnej części wykopu (środek majdanu) wystąpiły dużo mniejsze obiekty, sklasyfikowane jako jamy gospodarcze i postępowe. Obiekt nr 2 odkryto u podnóża wału, we wschodniej partii majdanu. Jego zarys ze względu na nietypowe wypełnisko (biały piasek z podsypką na obwodzie) uchwycono już w spągu warstwy kulturowej. Była to prawdopodobnie piwniczka o wymiarach około 1 x 1 m, głębokości 1,10 m, oszalowana deskami wzmocnionymi w narożnikach częściowo obrobionymi kamieniami, z dnem wymoszczonym korą drzew. Z dna obiektu wyeksplorowano poroże i fragmenty gli-

nianego naczynia zasobowego. W trakcie eksploracji warstw odkryto kościany grot strzały, fragment płoszcza z poroża i żelazne okucie wiadra. Zarówno z warstwy kulturowej, jak i z wypełnisk uzyskano bardzo dużo fragmentów jednolitej ceramiki, charakterystycznej dla fazy D wczesnego średniowiecza w Wielkopolsce. W wykopie i na powierzchni majdanu grodziska znajdowało się mnóstwo kamieni, pochodzących prawdopodobnie z wysypiska wału.

Pożądane byłoby szersze rozpoznanie majdanu grodziska ze względu na przesłanki o usytuowaniu w jego centrum zabudowy mieszkalnej oraz odsłonięcie wału w celu poznania jego konstrukcji i pobrania próby dendrologicznej.

Dąbrowa, Boguszyce,
st. 4, 5, 6: 15/17, gm. Oleśnica,
woj. wrocławskie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

Dobrzyń nad Wisłą, st. 1
(„Góra Zamkowa”),
woj. wrocławskie

patrz: późne średniowiecze

Drążgów, st. 1,
gm. Ułęż, woj. lubelskie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

Elbląg-Stare Miasto, st. 32

patrz: okres nowożytny

Gąbinek, st. 1,
gm. Lubanie, woj. wrocławskie

patrz: młodszy okres przedrzymski – okres wpływów rzymskich

GIECZ, st. 4,
gm. Dominowo,
woj. poznańskie,
AZP 54-32/412

• grodzisko wczesnośredniowieczne (X-XIII w.)

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez mgr mgr. Edwina Dzieciołowskiego, Elżbietę Indycką i Teresę Krzysztofiak (Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy – Oddział w Gieczu). Finansowane przez Komitet Badań Naukowych. Cztery sezon badań po wieloletniej przerwie.

Kontynuowano przekop przez odcinek południowo-wschodniej partii wału zewnętrzno-grodu (tzw. przekop „A”). Wykopy A3, A4 i A5, zorientowane po linii wykopu A2 (1995), badającego stratyografię wewnętrznej strony wału, usytuowano po zewnętrznej stronie nasypu.

Wykopy, o łącznej długości 20 m, obejmowały swoim zasięgiem nie tylko sam nasyp (odsłaniając jednocześnie część jego jądra), lecz również przedwał. W ich obrębie, bezpośrednio pod humusem, natrafiono na niczym niezakłócony układ warstw wczesnośredniowiecznych, związanych z profilem obronnym grodu, oraz na kompleks warstw powstałych w wyniku procesów sedymentacyjnych, charakterystycznych dla przybrzeżnych partii wód jeziernych. Pozostałości umocnień obronnych zarejestrowano nad zalegającą cały badany obszar nadcalcową warstwą torfiastą, opadającą i przegłębiającą się w stronę byłego jeziora. Na podstawie wstępnej analizy odsłoniętego układu warstw wydzielić można najprawdopodobniej 3 fazy budowy wału. Pozostałością 1. fazy był odsłonięty w niewielkim fragmencie piaszczysty stos ze śladami drewna ułożonego w konstrukcji rusztowej. Podwaliny tego stosu dodatkowo wzmacniała konstrukcja hakowa. Ponadto sam nasyp wału tej fazy wzmacniał od zewnątrz rząd pionowo wbitych pali/desek, chroniących piaszczysty stos przed wypłukaniem, co mogło mieć miejsce ze względu na wahający się poziom lustra jeziora. Reliktami wału fazy następnej były 3 dostawione do lica wału 1. fazy piaszczysto-żwirowate stosy, przesuwające lico nasypu o około 6 m na zewnątrz. Zalegały one na żwirowato-piaszczysto-mułkowej warstwie zastoiskowej jeziora. W stosach tych uchwycono ślady słabo zachowanego drewna, ułożonego (szczególnie w dolnych partiach) w konstrukcji przekładkowej oraz miejscami w konstrukcji rusztowej. Granice między segmentami wyznaczały rzędy głęboko wbitych w podłoże pali/desek, również wzmacniających lico zewnętrzne całego nasypu. W dolnych partiach stosu zewnętrznego, między poziomymi belkami poprzecznymi, zarejestrowano ponadto ślady pilotów. Pozostałością wału 2. fazy była także nasyciona spalonym drewnem warstwa, zalegająca na wspomnianych stosach (destrukcja spalonej konstrukcji zwiężczającej). Z profilem obronnym tego etapu budowy wału najprawdopodobniej można też wiązać 3 rzędy ukośnie wbi-